



Матеріали для друку взяті з відкритих джерел



Укладач: провідний бібліотекар ЦРБ ім.П.Тичини В.Кліщенко
Редактор: головний бібліограф В. Осипенко



Наша адреса:
Центральна районна бібліотека ім. П.Тичини
вул. Митрополита Андрея Шептицького, 24
тел. +38-093-204-99-19

КНИГИ НА ДОТИК

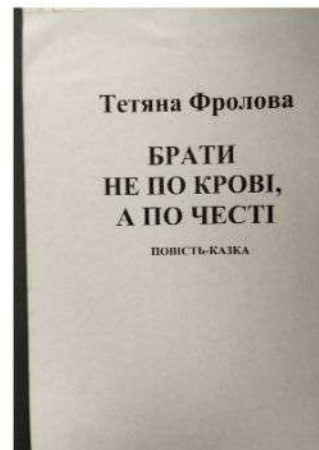


ШРИФТ БРАЙЛЯ

Відчуй світ дотиком пальців

Шрифт Брайля

рельєфно-крапковий шрифт для написання і читання людьми з порушенням зору, розроблений французом Луїсом Брайлем. В основі шрифту лежить комбінація шести крапок. Брайль використав порядок букв латинського алфавіту. Для позначення перших букв алфавіту використовують верхні й середні крапки шести крапок. Для позначення наступних букв додається нижня крапка ліворуч, потім ліворуч і праворуч, потім праворуч. Цими ж знаками позначаються і букви українського алфавіту з додаванням спеціальних знаків. Різні комбінації шести крапок дають можливість позначати також цифри, розділові знаки, математичні, хімічні й нотні знаки. Існує багато способів застосування технології шрифту Брайля, окрім простого читання. Наприклад Ford створили інтелектуальне смарт-вікно. З його допомогою люди із порушенням зору зможуть візуалізувати пейзажі, що пропливають повз них, через дотик.



Тетяна Фролова - українська поетка, громадська діячка.

На другому році життя захворіла і втратила зір. Навчалася у львівській школі для незрячих, куди потрапила вже десятирічною, але директор записав Тетяну зразу в третій клас. закінчила філологічний факультет Львівського університету імені Івана Франка. Тетяна Фролова – авторка слів і музики до пісень у виконанні ансамблю незрячих «Струмочок», окремі поезії поклав на мелодію її чоловік – кобзар Лайош Молнар.

Фролова, Тетяна Іллівна. Брати не по крові, а по честі : повість-казка : [літературно-художнє видання : шрифт Брайля] / Тетяна Фролова ; [ред. по Брайлю О.М. Савченко]. - Київ : [Республіканський будинок звукозапису і друку УТОС], 2016. - 142 с.

Віктор Полянецький - український прозаїк і журналіст, член НСЖУ, член Національної спілки письменників України, лауреат кількох літературних премій.

Закінчив Харківський державний інститут культури та філологічний факультет Харківського державного університету імені Каразіна.



«...А вони сліпими, як отою худобою, набили товарний вагон та й одправили кудись. І ні слуху ні духу од них». З розповіді бабусі столітньої

Полянецький, Віктор. Микола Босий : [друк шрифтом Брайля : з текстом] / Віктор Полянецький. - Харків : Друкарня Мадрид, 2020. - 80 с.



«30 перлин Києва» – видання Управління туризму та промоцій КМДА, створене за принципами універсального дизайну, який поєднує плоско друкований збільшений шрифт, рельєфні кольорові зображення та шрифт Брайля.

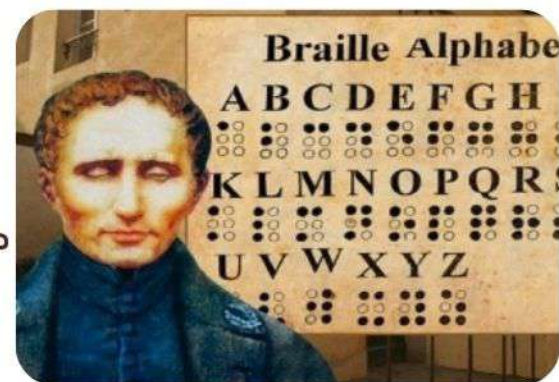
Цей довідник містить інформацію про найбільш визначні туристичні локації столиці – 30 перлин Києва, серед яких історичні пам'ятки, церкви, парки, театри, мости та інші міські споруди.

Зокрема, йдеться про Софійський собор XI століття, міст «Хвиля Азову», головну спортивну арену країни, монумент «Батьківщина-Мати» та інші популярні об'єкти, без яких сьогодні неможливо уявити Київ.

Видання буде цікавим і корисним до прочитання і дітям, і дорослим. Завдяки цьому проєкту люди з порушеннями зору зможуть не лише дізнатися більше про історичні пам'ятки та туристичні локації столиці, а й буквально відчутти їх на дотик.

30 перлин Києва : [надруковано в універсальному дизайні (рельєфно-збільшеним плоскодруктованим шрифтом та рельєфними ілюстраціями)] / [консультант Юлія Єгорова ; худож. Наталія Бойченко ; Музей історії міста Києва]. - Київ : ТОВ Фірма "Антологія", 2024. - 64 с.

Як же син звичайного французького ремісника Луї Брайль створив абетку для незрячих?



У три роки хлопчик бавився одним з інструментів батька і встромив його собі в око. Інфекція поширилася і на друге око – Луї повністю втратив зір. Попри сліпоту, дитина виявилася дуже здібною і Луї дозволили відвідувати заняття у місцевій школі, а у 10 років віддали до Паризької національної школи для сліпих.

Засновником цього інституту був Валентин Гаюї – відомий благодійник та педагог. Гаюї народився у бідній сільській родині, однак неабиякий хист до іноземних мов допоміг йому отримати вищу освіту у французькій столиці. Певний час Гаюї працював у Міністерстві закордонних справ, після чого почав займатися благодійництвом.

У той час школа Гаюї не мала аналогів. До речі, Міжнародний день сліпих, за рішенням ВООЗ, світ відзначає саме у його день народження. Гаюї виявився попередником Брайля, розробивши перший метод читання для незрячих. На цупкий папір наклеювалися великі та товсті букви. Луї опанував цей метод і «проковтнув» всю бібліотеку наставника.

Цікавий факт, що у презентації «нічної абетки», яка дозволяла читати повідомлення у темряві наосліп, французького військового Ніколя-Шарль-Марі Барб'є де ла Сер., що шифрував повідомлення в армії за запитом Наполеона Бонапарта, взяв участь і Луї Брайль.

Ідея йому надзвичайно сподобалася, проте 12-річний хлопчик вирішив спростити її. Над змінами Брайль працював до 1824 року, коли представив новий «шестикрапковий шрифт»: три крапки у висоту та дві у ширину. Поєднання чи комбінацію крапок назвали знаком або символом. **Існує 63 комбінації шести крапок.** Юний Луї стає викладачем, а потім і професором своєї школи. 1829 року він публікує винахід, що у майбутньому змінив життя мільйонів людей. Ми знаємо «шрифт Брайля» майже у його оригіналі, хіба з незначними змінами.

Цікаво, що Брайль був також талановитим музикантом і за принципами свого шрифту створив ноти для сліпих.

Як читати і писати за методом Брайля?

Текст шрифтом Брайля пишуть справа наліво, сторінку перегортають і тоді текст читають зліва направо. Для читачів крапки нумеруються за стовпчиками зліва направо і за рядками зверху вниз. А от на перегорнутій сторінці нумерація виглядає так: крапка «1» знаходиться у верхньому правому кутку, під нею – крапка «2», а от крапка «6» розміститься у нижньому лівому кутку.. Окрім класичної, існує і розширена система Брайля: під крапкою «3» додано крапку «7», під крапкою «6» – крапку «8».

Висота опуклої крапки становить 0,5 мм (цього достатньо, аби розпізнати крапку на дотик), а діаметр – 1,2 мм. Відстань між точками – 2,5 мм, між символами: 2,3 мм за горизонталлю і 3,8 мм за вертикаллю.



Горовий, Геннадій Володимирович. Шкільна брама : оповідання : [літературно-художнє видання : шрифт Брайля] / Геннадій Горовий ; [ред. по Брайлю О.М. Савченко]. - Київ : [Підприємство "Республіканський будинок звукозапису і друку" УТОСУ], 2016. - 132 с.

Про пригоди дітей у дитячому таборі. Ідея: ушлявлення дружби, яка є найціннішим скарбом у житті.

Розповідь ведеться від імені хлопця Сергія, який разом з другом Митьком поїхав на літо в табір.



Стельмах, Ярослав Михайлович. Найкращий намет : повість для дітей : [літературно-художнє видання : шрифт Брайля] / Ярослав Стельмах ; [ред. по Брайлю О.М. Савченко]. - Київ : [Республіканський будинок звукозапису і друку УТОСУ], 2016. - 113 с.



Казки для дорослих все ж існують. Книгу «Маленький принц», яка однаково корисна і дітям, і батькам. Вона змушує переглянути життєві цінності та замислитися про речі, важливість яких ми всі розуміли у дитинстві, але з роками забули.

У книзі «Маленький принц» Антуан де Сент-Екзюпері у алегоричній формі розповідає про життя на «непростій» планеті Земля, причому дивиться на все неупередженим поглядом дитини. І система цінностей ніби стає навиворіт. Те, що здавалося важливим, виявляється незначним, а на перший план виходять вічні цінності: дружба, вірність, любов. Місце дії обрано не випадково. Пустеля, зламаний літак, жодної живої душі на сотні миль навколо, відсутність води і реальна перспектива залишитися у цьому місці назавжди... Автор, який веде оповідь, ніби випадає з життя, з його рутини. І ось з'являється маленький золотокудрий хлопчик зі своєю неймовірною історією. Хто він? Прибулець з іншої планети, плід уяви, галюцинація або внутрішній голос? Малюк ставить сотні питань і не дає жодної відповіді. Але те, що говорить герой казки Антуана Екзюпері «Маленький принц», вражає недитячою мудрістю і змушує задуматися про життєві пріоритети.

Сент-Екзюпері, Антуан. Маленький принц : [казка : друк шрифтом Брайля] / Антуан Сент-Екзюпері. - Київ : РБЗІД УТОС, 2020. - 94 с.

Український шрифт передбачає, що на сторінці є 25 рядків, у кожному 30-32 знаки.

Символ	а	б	в	г	ґ	д	е	є	ж	з	и
Шрифт Брайля	⠁	⠃	⠅	⠇	⠏	⠑	⠒	⠓	⠕	⠗	⠙
Символ	і	ї	й	к	л	м	н	о	п	р	с
Шрифт Брайля	⠚	⠛	⠜	⠝	⠞	⠟	⠠	⠡	⠢	⠣	⠤
Символ	т	у	ф	х	ц	ч	ш	щ	ь	ю	я
Шрифт Брайля	⠥	⠦	⠘	⠡	⠠	⠢	⠣	⠤	⠥	⠦	⠧

Символ	,	.	?	!	;	:	-	'	
Шрифт Брайля	⠂	⠆	⠏	⠗	⠒	⠒	⠒	⠒	
Символ	"		(.....)						
Шрифт Брайля	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	

Комбінації крапок також позначають цифри, розділові знаки, математичні, хімічні й нотні знаки. Через обмеження кількості комбінацій часто використовуються додаткові знаки. Наприклад, символ для позначення специфічної функції може утворюватися зі знаків, що поодиноці мають окремі значення. До речі, брайлівська абетка часто ігнорує великі букви, після коми і перед тире немає пробілу, а тире і дефіс позначають одним символом. Для запису брайлівських символів використовують спеціальний трафарет, який складається з двох скріплених площин і на якому позначені прямокутники-комірки. А також грифель із заокругленим стержнем, що нагадує мініатюрне шило або декоративну шпильку. Аркуш паперу щільно затискають між поверхнями трафарету і фіксують за допомогою затискачів. У кожній комірці грифелем витискається потрібна кількість крапок.

Цікаво:

У 1892 році керуючий Іллінойської школи для сліпих Френка Хейвіні Хол (США) презентував публіці першу друкарську машинку Брайля.

У 1950-х роках з'явилися брайлівські принтери, а у 1991 році випустили електронні машини з додатковими функціями обробки тексту, звукового зворотного зв'язку і тиснення.

2011 року світ побачив першу машину з можливістю перетворення брайлівського тексту в аудіо і цифрового відображення введених даних.

Існують комп'ютерні клавіатури з абеткою Брайля для незрячих. А на початку 2020 року в Android-смартфонах для людей з порушенням зору клавіатура Брайля стала доступною без сторонніх застосунків.



Проект «Торкнутися слова. Це можливо!» реалізований Всеукраїнською громадською організацією людей з інвалідністю по зору «Генерація успішної дії» за фінансової підтримки **Українського культурного фонду.**

Паперова книга надрукована шрифтом Брайля та плоскодруктованим збільшеним кеглем. В книзі розміщено QR-код за яким можна перейти на сайт де викладено дану книгу у текстовому форматі DOCX та PDF, аудіоформаті MP3, WAV та форматі DAISY для прослуховування і завантаження, також на цій сторінці можна дізнатися інформацію про проект та переглянути буктрейлер та відеопоезію кожного автора з перекладом на жестову мову. До книги також додається флеш накопичувач, на якому записана книга у всіх цих форматах та відео.

В книзі представлено авторів України, які мають інвалідність різних нозологій, з метою поліпшення сприйняття громадськістю, подолання стереотипів та стимулювання суспільної цікавості до інклюзивного мистецтва.

Торкнутися слова. Це можливо! : інклюзивна книга поезії : [шрифт Брайля]. Кн. 1 / [ред. по Брайлю Н. Асєєва]. - Київ ; Рівне : [Видавець О. Зень], 2020. - 160 с.

Торкнутися слова. Це можливо! : інклюзивна книга поезії : [шрифт Брайля]. Кн. 2 / [ред. по Брайлю Н. Асєєва]. - Київ ; Рівне : [Видавець О. Зень], 2020. - 148 с.



Збірка віршів, арт-бук «Почути» – це друкована версія проекту «Почути», доступна мовою оригіналу з перекладом шрифтом Брайля. Унікальна збірка віршів сучасних українських поетів, де кожен твір має посилання на відео, за яким автор читає власну лірику супроводжуючи жестовою мовою.

Почути : [збірка віршів] : друк шрифтом Брайля / [ред. С. Романенко]. - Київ : Бренд Бук Паблішинг, 2017. - 104 с.



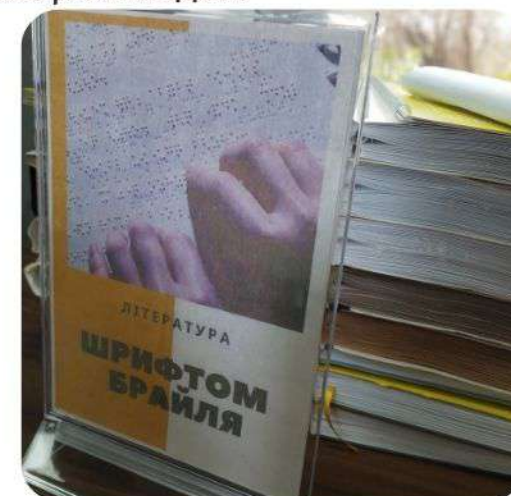
«Чорна книга кольорів» здобула премію в категорії «Нові горизонти», яку було присуджено під час Дитячого книжкового ярмарку в Болоньї 2017 року.

Історія про те, як «бачити» кольори із заплющеними очима. Вона допоможе доторкнутися до зеленого кольору трави, посмакувати червоним кольором полуниці та відчутти синій колір неба. Ви дізнаєтеся, який колір, на думку Менени Коттін, найм'якший, а завдяки рельєфним ілюстраціям Розани Фарія побачите чорно-білу веселку, яка раптом вибухає барвистими кольорами

Коттін, Менена. Чорна книга кольорів : [пер. з ісп. К. Михаліциної ; друк шрифтом Брайля : з текстом] / Менена Коттін ; іл. Росани Фарії. - [Львів] : [Видавництво Старого Лева], [2018]. - 24 с.

У грудні 2019 року Генеральна Асамблея ООН постановила, що щорічно 4 січня відзначатимуть Всесвітній день азбуки Брайля для реалізації прав людини сліпих і слабоворих людей.

Пропонуємо
НАШИМ ЧИТАЧАМ:



Дане видання Біблії для дітей, в тому числі – для дітей з порушенням зору, приурочене вшануванню року Біблії в Україні. Дедуковано Святе Письмо особі Блаженної пам'яті Патріарха Любомира (Гузара), який на схилку літ також боровся із недугою пов'язаною із втратою зору. До річниці Його відходу до вічності надрукована ця Біблія. Про друк видання для незрячих дітей за свого життя старався Блаженніший Любомир.

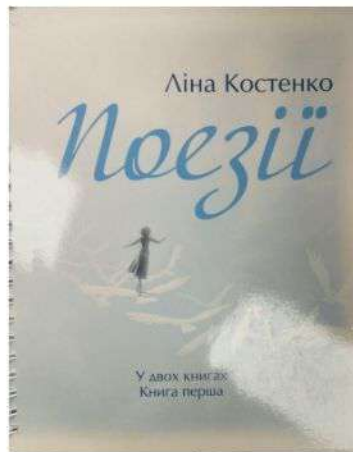
Біблія для дітей. "Заплющ очі. Дивись серцем" : [шрифт Брайля] / [кер. проекту Ростислав Комаренко ; мал. Ганни Гут]. - [Київ] : [Київська Архiepархія] : [Українська Греко-Католицька Церква], [2019?]. - 26 с.



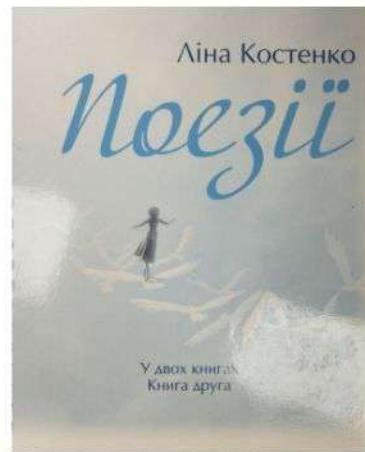
Скорочено – Європейська Конвенція з прав людини (ЄКПЛ) прийнята відповідно до Загальної декларації прав людини з метою додержання країнами-підписантами (учасниками Ради Європи) та забезпечення на своїй території прав та основоположних свобод людини. Конвенція була відкрита для підписання 4 листопада 1950 року, набула чинності 3 вересня 1953.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : [юридичне видання за Брайлем : шрифт Брайля] : із змінами, внесеними Протоколом № 11 : в 2 кн. Кн. 1. - Київ : [Республіканський будинок звукозапису і друку УТОС], 2006. - 74 с.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : [юридичне видання за Брайлем : шрифт Брайля] : із змінами, внесеними Протоколом № 11 : в 2 кн. Кн. 2. - Київ : [Республіканський будинок звукозапису і друку УТОС], 2006. - 74 с.



Костенко, Ліна. Поезії : [друк шрифтом Брайля] : у 2 кн. Кн. 1 / Ліна Костенко. - Київ : РБЗІД УТОС, 2020. - 140 с.



Костенко, Ліна. Поезії : [друк шрифтом Брайля] : у 2 кн. Кн. 2 / Ліна Костенко. - Київ : РБЗІД УТОС, 2020. - 140 с.

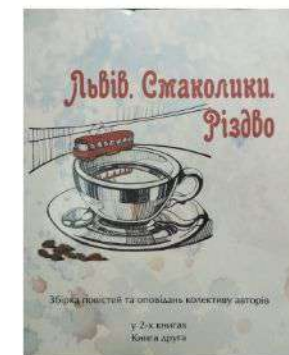


Львів. Смаколики. Різдво : збірка повістей й оповідань колективу авторів : [літературно-художнє видання : шрифт Брайля] : у 2 кн. Кн. 1 / [ред. по Брайлю О.М. Савченко]. - Київ : [Підприємство "Республіканський будинок звукозапису і друку" УТОСу], 2018. - 142 с.

Львів. Смаколики. Різдво : збірка повістей й оповідань колективу авторів: [шрифт Брайля] : у 2 кн. Кн. 2. - Київ : [Підприємство "Республіканський будинок звукозапису і друку" УТОСу], 2018. - 142 с.



Львів. Смаколики. Різдво : збірка повістей й оповідань колективу авторів: [шрифт Брайля] : у 2 кн. Кн. 1. - Київ : РБЗІД УТОС, 2020. - 142 с.



Львів. Смаколики. Різдво : збірка повістей й оповідань колективу авторів: [шрифт Брайля] : у 2 кн. Кн. 2. - Київ : РБЗІД УТОС, 2020. - 142 с.